

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Grodno, gub. grodzieńska, Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Białoruś

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Губернский музей при Губернском Статистическом Комитете в Гродно
(Muzeum gubernialne przy Gubernialnym Komitecie Statystycznym w Grodnie)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji
(biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum publiczne

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum organu władzy na poziomie gubernialnym, zróżnicowane zbiory, zawierające w sobie obiekty geologiczne, archeologiczne, etnograficzne, przyrodnicze i przemysłowe

Daty działalności / zakres czasowy:

1867–1899

Dostępność

Ograniczone: po otrzymaniu specjalnego zezwolenia

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Patrymonialna i mnemoniczna.

Rodzaj pamięci

Kulturalna o wymiarze lokalnym; cywilizacyjna o wymiarze lokalnym;
religijna prawosławna; narodowościowa rosyjska.

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar historyczny: zabytki archeologiczne /etnografii: sprzęty i ubiory
/cywilizacji technicznej: wyroby lokalnego przemysłu jako próbki
/naturalny: obiekty geologiczne, paleontologiczne, florystyczne i
zoologiczne.

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	W siedzibie gubernialnego Komitetu Statystycznego
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X

GODZINY OTWARCIA	X	X
DYREKTORZY	X	Sekretarze Komitetu
ZARZĄDCA	X	Gubernialny Komitet Statystyczny w Grodnie
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	Sala przysposobiona

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Nie odnotowano

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

„Z obejrzenia muzeum grodzieńskiego widać, że założyciele jego mieli na myśli w widocznej formie dać pojęcie o stanie przemysłu guberni” („Kraj. Tygodnik Polityczno-Społeczny”, 1884, nr 10 (4 III), s. 19).

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Gubernia grodzieńska

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Gubernialny Komitet Statystyczny w Grodnie. Powołano te jednostki postanowieniem Senatu z 28 I 1835 r., zaś reorganizowano w 1852, 1858 i 1860 r. Oprócz funkcji *stricte* statystycznych komitety miały od 1860 r. za zadanie: „контролю науки и людей специальных, и придать сим комитетам характер не обыкновенных административных, а официально-ученых учреждений. Цель эта может быть достигнута введением в состав комитетов посторонних членов из лиц неофициальных, но по положению своему в обществе могущих содействовать всестороннему изучению и исследованию состояния губернии”. Grodzieński komitet został – zdaje się – ewakuowany w 1915 r.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Sekretarze Komitetu Statystycznego

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Zob. rubryka: Założyciele

Szczegółowa historia instytucji

Muzeum zostało założone w 1867 r. w ramach przeprowadzonej po powstaniu styczniowym akcji wzmacniania rosyjskiego pierwiastka kulturowego kosztem dotąd dominujących Polaków. Zdaje się, że jego zarządcą został sekretarz Komitetu Statystycznego. Wybrane obiekty ze zbiorów zostały pokazane w 1872 r. podczas Politechnicznej wystawy w Moskwie. Można zaryzykować stwierdzenie, że muzeum znajdowało się w stanie permanentnej stagnacji, choć różne przedmioty do niego napływały. Potwierdza ten stan relacja z 1884 r. opublikowana w „Kraju”. Jej Autor zaznaczył jednak, że kilkaset rubli (nie wiadomo, przez kogo miałyby zostać wyłożone – na miejscowych obywateli nie liczył) mogłoby przyczynić się do rozkwitu placówki. Tak się jednak nie stało. W 1899 r. muzeum praktycznie nie istniało, a resztki jego kolekcji z czasem przekazano grodzieńskiemu Muzeum Cerkiewno-Archeologicznemu.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Zbiory gromadzono od momentu założenia muzeum. Początkowo do Komitetu Statystycznego były przekazywane przedmioty z przypadkowych znalezisk. Większy przyrost nastąpił w wyniku napływu obiektów archeologicznych zbieranych według instrukcji sporządzonej przez profesora Uniwersytetu Warszawskiego D.J. Samokwasowa. Najcenniejszy opis kolekcji znajduje się w artykule sygnowanym przez „J.”, opublikowanym w „Kraju” w nr 10 z 1884 r. Według tego tekstu zbiory mieściły się w kilku szafach ustawionych w jednej niewielkiej sali znajdującej się przy kancelarii gubernialnego Komitetu Statystycznego. Zawiadował nimi sekretarz tej instytucji. Autor relacji wydzielił kilka kategorii obiektów. Pierwszą stanowiły: „osobliwości dobyte z łona ziemi”. Było ich kilkaset, w tym skamieliny mchów, muszli, owadów, kości, roślin, a także np. 2 kły mamuta. Głównie znajdowali je w Puszczy Białowieskiej rządowi leśnicy. Przedmioty te badał w 1878 r. członek carskiego Towarzystwa Minerologicznego, ks. Antoni Giedroń. Drugi dział można określić mianem archeologicznego. Wchodziły w jego skład obiekty z epoki kamiennej (np. toporek), kolczuga znaleziona w 1877 r. w majątku Łubin; hełm żelazny z miedzianymi guzkami i także blachą z przodu z wrytym na niej krzyżykiem. Co ciekawe, opisując tę część zbiorów „J.” wspomniał także o meteorycie („aerolicie”), który spadł 2 X 1878 r. Następnym działem były „wyroby i płody” miejscowe. Opis z „Kraju” i tu jest chaotyczny. „J.” wymienił obok siebie: próbki gleb, medale, naczynia i narzędzia używane przez chłopów (sochy, wózek „krywiczeński”, grabie itp.), a także stroje ludowe. Jako następny pojawił się w relacji: „Dział fabryczny”. Reprezentowane w nim były wyroby lokalnych fabryk, z Białegostoku, Choroszczy, Supraśla, Albertyna i in., a mianowicie wzory sukna, a także kafle, wyroby z metalu, szkła i skóry. Zbiór ten miał powstać: „dość dawno” co negatywnie wpływało na stan jego zachowania. Ostatni z wymienionych był wreszcie „Dział leśny”. Zawierał on próbki drewna, okazy roślin (w tym jałowca) oraz kilkanaście wypchanych ptaków (między nimi znajdował się drop).

Zbiory wymagały już w 1884 r. zdecydowanego odświeżenia. Nic takiego jednak się nie stało. Według sprawozdania Komitetu Statystycznego z 1899 r.: „muzeum w praktyce nie istniało”. Ostatecznie to co pozostało z kolekcji przeniesiono do grodzieńskiego Muzeum Cerkiewno-Archeologicznego.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak

Strategia pozyskiwania zbiorów

Dary, przekazy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Brak szczegółowych danych

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Nie odnotowano

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Pozostałości zbiorów przekazane do grodzieńskiego Muzeum Cerkiewno-Archeologicznego.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

W kilku szafach stojących w niewielkim pomieszczeniu przy kancelarii Komitetu Statystycznego.

Wystawy czasowe

Pokazanie w 1872 r. wybranych obiektów podczas Wystawy Politechnicznej w Moskwie

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

W 1884 katalogu zbiorów nie było

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Brak danych

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Brak szczegółowych danych

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Gubernia grodzieńska

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

„J.” – korespondent „Kraju” w pocz. 1884 r.

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Грабянчук І.В., *Музеі пры губернскіх статыстычных камітэтах у Беларусі (другая палова XIX– пачатак XX ст.)*, „Веснік Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта”. Серыя грамадскіх і гуманітарных навук, 2009, nr 1, s. 54–61.

- Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001.

- Иваницкий И.П., *Сельскохозяйственные музеи в капиталистической России (1861–1917 гг.)*, [w:] *Очерки истории музейного дела в России*, т. V, Москва 1963, s. 277–287.

- J., *Muzeum w Grodnie*, „Kraj. Tygodnik Polityczno-Społeczny”, 1884, nr 10 (4 III), s. 18–19.

- *Музейное дело России* [изд. 3], под ред. М.Е. Каулен, И.М. Коссовой, А.А. Сундиевой. Москва 2010, s. 98–100.

- *Несколько сведений о современном состоянии сельского хозяйства и промыслов в Гродненской губернии*, Гродно 1872.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

- РДГА, ф. 1290, воп.2, адз. зах. 543, арк. 127 [non vidi, cyt. za: Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001].

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Brak danych

Ciekawe cytaty

„Nasze muzeum mogłoby się stać instytucją użyteczną i nie poszło by tak łatwo w zapomnienie, jak to ma miejsce dzisiaj, kiedy nikt o nim nie wie i zebrane rzeczy butwieją nie przynosząc nikomu najmniejszego pożytku”.

UWAGI:

Brak

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

X

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	

